ROK IV

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 22

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LISTOPADA 1929 R.

J U B I L A T O W I

W dniu 16 listopada 1929 obchodzony jest jubileusz 40-letniej działalności przemysłowej p. Zygmunta Toeplitza na terenie Zakładów Solvayowskich. Wybitnemu działaczowi przemysłowemu, współzałożycielowi i członkowi Prezydjum Związku Przemysłu Chemicznego, zasłużonemu twórcy wielu instytucyj społecznych — składamy najlepsze życzenia dalszej owocnej pracy ku pożytkowi polskiego gospodarstwa, w jego najszerzej pojętym całokształcie.

Urodzony dn. 13 marca 1864, p. Zygmunt Toeplitz ukończył gimnazjum w Mitawie i wydział przyrodniczy Uniwersytetu Warszawskiego — w wieku lat 22-ch. Praca przemysłowa pociągała Go od wczesnej młodości; to też zaraz prawie po zakończeniu studjów uniwersyteckich udaje się do Niemiec, gdzie pracuje na kopalniach jako prosty robotnik, poczem przejeżdża do Belgji, rozwijając działalność na terenie fabryk kwasu siarkowego i superfosfatów. Po krótkim stosunkowo okresie pracy w Hiszpanji udaje się do Ameryki, zaś w r. 1889 wstępuje do Zakładów Solvay w Brukseli.

Począwszy od tej chwili, p. Zygmunt Toeplitz poświęca się całkowicie pracy na terenie solvayowskim, rozwijając nietylko wszechstronną działalność techniczną i organizacyjną, lecz również inicjując szereg doniosłych poczynań społecznych.

Kolejno Jubilat zajmuje stanowiska szefa fabrykacji sody kaustycznej i kierownika laboratorjum w Bereznikach na Uralu, od r. 1893 — dyrektora technicznego tychże zakładów, od r. 1905 — dyrektora zarządzającego rosyjskich fabryk Solvaya, zatrzymując równocześnie techniczne kierownictwo zakładów. Przez cały czas działalności w Rosji, grupuje dokoła siebie liczną kolonję polskich inżynierów, techników, urzędników i robotników, zatrudniając ich w prowadzonych przez siebie fabrykach. P. Zygmunt Toeplitz jest pierwszym kierownikiem przedsiębiorstwa przemysłowego na terenie Rosji, który wprowadził 8-godzinny dzień roboczy, stając się tem samem pionierem rozumnie pojętej ochrony pracy.

Po powrocie z Rosji w r. 1920, p. Zygmunt Toeplitz staje na czele Zakładów Solvay w Polsce, uruchamia dwie fabryki sody w Mątwach i Podgórzu, cementownię i kopalnię węgla w Grodźcu, inicjuje i prowadzi eksploatację bogatych złóż soli kamiennej na Kujawach, przezwyciężając wielkie trudności techniczne i wprowadzając oryginalne i pomysłowe metody.

Pomimo wytężonej działalności przemysłowo-technicznej, Jubilat nie zarzuca swej pracy społecznej: budowa domów robotniczych, kolonje letnie i opłacanie wpisów szkolnych za dzieci pracowników, dożywianie robotników, podwyższanie kultury życia robotniczego — oto najwybitniejsze z licznych momentów humanitarnych poczynań p. Zygmunta Toeplitza.

Podkreślić wreszcie należy wielkie zainteresowanie Jubilata ogólno - gospodarczemi zagadnieniami życia współczesnej Polski. Jego opinje oparte są na wielkiej trafności sądu i długoletniem doświadczeniu przemysłowem. To też zdanie p. Zygmunta Toeplitza zawsze waży na szali rozważanych zagadnień, przyczyniając się do wszechstronnego ich pogłębienia.

Te wybitne cechy umysłu, charakteru i serca sprawiają, że jubileusz nie jest stereotypowym obchodem, lecz wykładnikiem uczuć, żywionych przez wszystkich, którzy kiedykolwiek mieli możność zetknięcia się z p. Zygmuntem Toeplitzem.

WŚRÓD WYDAWNICTW

Ukazał się w druku Rocznik III Wydawnictwa „Przewodnik Przemysłu i Handlu Polskiego" pod redakcją D-ra Leona Pączewskiego i przy współudziale szeregu wybitnych znawców naszego życia gospodarczego.

Treść Rocznika III, który został opublikowany w związku z Powszechną Wystawą Krajową, w porównaniu z Rocznikami poprzedniemi została znacznie rozszerzona i udoskonalona. Niektóre działy uległy zupełnie nowemu opracowaniu.

Stanowiąc encyklopedję współczesnego życia gospodarczego Polski, Wydawnictwo w jaknajszerszym zakresie uwzględnia wszystkie jego dziedziny i omawia wszystkie ważniejsze jego przejawy.

Treść Wydawnictwa ujęta jest w 10 działach, a każdy z nich stanowi zamkniętą w sobie całość.

Na uwagę zasługuje inowacja, jaką wprowadziło w roku bieżącym Wydawnictwo, zaopatrując Rocznik III w kilkadziesiąt ilustracyj, odtwarzających ważniejsze objekty gospodarcze Polski.

Dobór autorów, będących wybitnymi znawcami naszego życia gospodarczego i oceniających w swych artykułach postępy oraz stan poszczególnych jego dziedzin pod kątem widzenia wyłącznie gospodarczym, dają gwarancję całkowitej bezstronności i fachowości zawartego w Wydawnictwie materjału informacyjnego.

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, ul. Śto-Krzyska 15, tel. 37-93 i 37-98.

* * *

W „Gazecie Malarskiej" w Nr. 8/9 z r. 1929 został umieszczony artykuł p. t. „Rozwój lakierów nitrocelulozowych", będący streszczeniem nader interesującego referatu, wygłoszonego przez p. Inż. Zygmunta Lepperta na II Zjeździe Chemików Polskich w Poznaniu, dn. 3 lipca 1929.

* * *

Wyszła z druku statystyka zakładów górniczych i hutniczych na polskim Górnym Śląsku za r. 1928, wydana przez Górnośląski Związek Przemysłowców Górniczo-Hutniczych w Katowicach. Na bogatą treść wydawnictwa składają się ogólne i szczegółowe zestawienia, dotyczące przemysłu górniczo-hutniczego na G. Śląsku, w zakresie kopalni węgla, koksowni, destylarni smoły, fabryk benzenu, hut żelaznych, cynkowych i ołowiowych; cennem uzupełnieniem statystyki śląskiej są tablice, obejmujące przemysł górniczo-hutniczy całej Polski, wreszcie dane w dziedzinie międzynarodowych stosunków przemysłu węglowego, żelaznego, cynkowego i ołowiowego.

Z pośród liczb, dotyczących produkcji górnośląskiego przemysłu chemicznego wskazać należy następujące, dotyczące roku 1926, 1927, 1928.

Koks	1.112.797 t.	1.400.228 t.	1.667.985 t.
Smoła surowa	51.937 „	66.074 „	78.689 „
Benzen surowy	14.667 t.	17.836 t.	21.144 t.
Siarczan amonowy	16 980 „	20.857 „	24.832 „
Amonjak syntetyczny	—	1.737 „	11.768 „
Kwas siarkowy w przeliczeniu na 50° Bé	174.736 „	227.380 „	270 467 „
Cynk surowy	106.235 „	129.830 „	140.777 „
Tlenek cynkowy	4.518 „	9.910 „	11.717 „

Całość pożytecznego wydawnictwa, opracowanego w sposób bardzo szczegółowy, jest cennym materjałem dla pogłębienia znajomości polskich stosunków przemysłowych.

KRONIKA

Dn. 30 października r. b. odbyło się posiedzenie Sekcji Tłuszczowej Związku, na którem między innemi wysunięto następujące postulaty:

1) w sprawie makuchów Sekcja stwierdziła, że rozporządzenie z dn. 30 września r. b. przewidujące bezcłowy wywóz makuchów w okresie od 1 czerwca do 1 grudnia, natomiast pozostawiające dotychczasowe cło wywozowe w okresie od 1 grudnia do 1 czerwca — w niczem nie polepsza krytycznej sytuacji przemysłu olejarskiego. Wolny wywóz makuchów pozostawiono na ten okres, kiedy na rynku światowym ceny makuchu są niższe o 10—15% od cen jesiennych. Niezbędna jest jaknajrychlejsza zmiana obecnego stanu rzeczy, a w każdym razie przyznanie na rok bieżący znaczniejszych kontyngentów na bezcłowy wywóz makuchów;

2) w sprawie ługów pomydlanych Sekcja wypowiedziała się za utrzymaniem nadal bezcłowego wywozu tych ługów;

3) w sprawie nowych rafineryj Sekcja uważa za niezbędne zamknięcie listy rafineryj, korzystających z kontyngentów na przywóz nieskażonego oleju surowego — z uwagi na konieczność ostatecznego utrwalenia dotychczasowych posunięć w zakresie organizacji tej ważnej dziedziny przemysłu krajowego. Możność powstania rafineryj przy istniejących większych olejarniach krajowych skłoniła przedstawicieli olejarni do zastrzeżenia możności ewentualnego wciągnięcia takich właśnie rafineryj na listę przedsiębiorstw, korzystających z przywileju importu nieskażonych surowych olejów roślinnych;

4) w sprawie ustawy margarynowej Sekcja stwierdziła, że wydanie rozporządzenia o obrocie i handlu tłuszczami jadalnemi znakomicie przyczyni się do unormowania handlu niemi. Należy jednak przedewszystkiem uwzględnić w Rozporządzeniu stosowanie takich środków konserwujących i rozpoznawczych, jakie będą wskazane przez poważne badania naukowe i doświadczenie innych krajów.

Ujawniająca się powszechnie tendencja w kierunku tworzenia większych zespołów przemysłowych, w drodze fuzjonowania przedsiębiorstw lub przynajmniej koordynowania poczynań, zazna-

cza się coraz wyraźniej w polskim przemyśle chemicznym.

Prasa codzienna przyniosła wiadomość o pertraktacjach pomiędzy koncernem Giesche-Anaconda a właścicielami większości akcyj fabryki chemicznej „Liban", Sp. Akc. w Krakowie, w sprawie wspólności interesów.

Już od czasów przedwojennych posiada koncern „Giesche" pakiet akcyj fabryki chemicznej „Liban", a jeden z członków dyrekcji „Giesche", p. Dr. Lowitsch, zasiada oddawna w Radzie nadzorczej Sp. Akc. „Liban".

Należące do naszego Związku przedsiębiorstwa: Sp. Akc. „Azot" w Jaworznie, Sp. Akc. „Przemysł Chemiczny w Polsce" w Zgierzu i Zakł. Chem. „Grodzisk" w Warszawie utworzyły pod firmą „Tow. A. B. G." Sp. z o. o. wspólne biuro sprzedaży w Łodzi.

Sygnalizowane są inne jeszcze porozumienia krajowych przedsiębiorstw chemicznych.

O wszechstronności przemysłu chemicznego w Niemczech świadczy fakt, że równolegle z eksploatowanemi przez I. G. patentami Habera i Boscha dla syntezy amonjaku — tworzone są nowe wielkie przedsiębiorstwa, wytwarzające amonjak przy pomocy innych metod. Oprócz znanego systemu Mont Cenis, opracowanego w Koksowni Sodingen pod Herne, który wykazał swą żywotność w wielu wytwórniach, (między innemi — w należącem do Rządu pruskiego przedsiębiorstwie „Hibernia"), stosowane są inne metody, czerpiące wodór z gazów koksowniczych. Kopalnia „Klöckner A. G." w Carstrop stosuje metodę francuską Claude'a, — ciśnienie do 1100 atm. „Ruhrchemia A. G." w Holten produkuje amonjak według włoskich patentów Casale, czerpiąc gaz z odległej o 8 klm. Koksowni w Osterfeld, dokąd zpowrotem wysyła się gaz, po uwolnieniu go od wodoru i azotu. Gwarectwo „Ewald und Ludwig" tworzy fabryką amonjaku, stosując metodę Nitrogen Engineering Corporation.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Nr. 65 Dz. U. R. P., pod poz. 505 ukazało się rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 26.VIII 1929 r. o pobraniu przez Zakład ubezpieczenia od wypadków zaliczki na poczet pokrycia wydatków na dodatki wyrównawcze, przewidziane ustawą z dn. 26.XI 1925 (Dz. U. R. P. Nr. 125, por. 892) w sprawie uzupełnień odszkodowania osób, dotkniętych skutkami nieszczęśliwych wypadków przy pracy w b. dzielnicy rosyjskiej lub na wychodźtwie w Rosji.

Wypłata przewidzianych przez wymienioną wyżej ustawę dodatków do rent jest dokonywana przez Zakład; pracodawcy i prywatne towarzystwa ubezpieczeniowe zwolnione są od wszelkich bezpośrednich zobowiązań za nieszczęśliwe wypadki za czas od 1.I 1919 r. do 30.VI 1924 r. Pokrycie wynikłych dla Zakładu z wypłaty dodatku wyrównawczego wydatków uzyskane będzie w drodze nałożenia specjalnych dodatków do opłat ubezpieczeniowych. Dodatki te będą rozłożone na 5 lat; w ciągu tego okresu Zakład uprawniony jest do pobierania na ich poczet zaliczek zgóry.

Zaliczki takie zostały pobrane przez Zakład za II półrocze 1925 r. (§ 13 rozp. z dn. 15.II 1926 r., Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 128) oraz za I i II półrocze 1926 r. (§ 2 rozp. z dn. 21.XII 1927 r., Dz. U. R. P. Nr. 7 z r. 1928 poz. 45). Ostatnio ogłoszone rozporządzenie z dn. 26.VIII 1929 r. nakłada obowiązek wpłacenia dalszych zaliczek w wysokości 5% opłat ubezpieczeniowych, należnych Zakładowi za I i II półrocze 1927 r. oraz za I półrocze 1928 r.

Zaliczka ta winna być wpłacona Zakładowi w dwóch równych ratach: w terminach płatności opłat ubezpieczeniowych za II półrocze 1929 r. i I półrocze 1930 r.

Wysokość zaliczki może być obniżona dla tych przedsiębiorstw, które wypłacały same uprawnionym dodatki do rent w okresie od 1 stycznia 1919 r. do 30 czerwca 1924 r. Obniżenie to w granicach do 2% nastąpi odpowiednio do rzeczywiście poniesionych przez przedsiębiorstwo z tego tytułu ciężarów. Zainteresowane przedsiębiorstwa, uprawnione do skorzystania z tego obniżenia, winny zwrócić się do Zakładu z udokumentowanem żądaniem obniżenia zaliczki.

Podając powyższe informacje wyjaśniamy iż omawiane zaliczki i dopłaty nie mają nic wspólnego z obowiązkiem wpłaty przez poszczególne przedsiębiorstwa Zakładowi ubezpieczenia od wypadków wartości kapitałowej rent, należnych i zaległych w dniu wejścia w życie na ziemiach b. zaboru rosyjskiego ustawy o ubezpieczeniu od wypadków (1 lipca 1924 r.) i przejętych przez Zakład stosownie do art. 4 i 5 ustawy z dn. 30.I 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148). Odnośne rozporządzenie, dotyczące terminu i sposobu umorzenia tych kwot, jeszcze się nie ukazało.

ECHA

* Dnia 11 listopada r. b. ukazała się lista osób, odznaczonych orderem Odrodzenia Polski — z okazji wskrzeszenia niepodległego bytu państwowego Polski.

Z pośród działaczów chemicznych otrzymali w roku bieżącym Komandorję Orderu Odrodzenia Polski pp.:

Inż. Zygmunt Toeplitz, Dyrektor Zarządzający Zakładów Solvay w Polsce, którego sylwetę umieszczamy na innem miejscu — z okazji 40-letniego jubileuszu Jego działalności przemysłowej na terenie zakładów solvayowskich oraz

Dr. Józef Berlinerblau, Dyrektor Zarządzający Sp.Akc. „Stradom", wybitny znawca zagadnień przemysłu chemicznego.

Obydwu odznaczonym składamy serdeczne powinszowania.

* Opublikowane w prasie codziennej notatki o pożarze fabryki „Leonowit" w Łodzi okazują się znacznie przesadzone. Spłonął tylko jeden oddział wyrobów azbestowo-kauczukowych, który uda się jednak uruchomić w najbliższych dniach. Wszystkie pozostałe oddziały fabryki pracują normalnie.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	580	zł.
Alkohol metylowy techniczny	—	"
" " czysty 99%	—	"
Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80	"
Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,68	"
" granulowany za 1 kg % N_2	1.88	"
Azotan amonowy	103.60	"
Benzen handlowy 90%	91	"
" czysty	103	"
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	22	"
Chlorek cynku (ług 50%)	55	"
Chlorek wapna bielący	40	"
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22	"
Chloroform czysty	900	"
" „pro narcosi"	1.900	"
Fenol czysty	300	"
Fornalina 30%	280	"
Fosfory rachowskie surowe	3.50—4	"
Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305	"
" techniczna	175	"
Karbid	75—80	"
Karbolineum	45	"
Klej kostny	295	"
Klej skórny	400	"
Krezol	140	"
Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110	zł
Kwas mrówkowy 85%	241	"
" siarkowy 60° Bé	7,74	"
" solny bez arsenu	16	"
" octowy techn. 30%	130	"
Mączka fosforytowa rachowska 16,5% P_2O_5	7,20—8,25	"
" kostna odklejona 30% P_2O_5	20	"
Naftalen surowy prasowany	34,50	"
" czysty w łuskach	68	"
Octan sodu	160	"
" ołowiu	270	"
Oleina zwierzęca destylat	300	"
" " saponifikat	290	"
Oleum 20%	20,85	"
Pirydyna czysta za 1 kg.	12	"
Smoła preparowana	21	"
Siarczan amonu	43	"
Siarczek sodu 60/62%	70	"
Soda amonjakalna	25	"
" kaustyczna	60	"
Sól glauberska kalcynowana niemielona	16	"
Stearyna	280	"
Superfosfat 16%	13,76—15,20	"
Toluen czysty	120	"

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia „Rola" J. Buriana, Mazowiecka 11